İslamiyet Öncesi Türk Tarihi — Deneme

Akıllı Soru · 05.11.2026 · 10 soru

1. Kut anlayışının Türk devlet yönetimindeki sonucu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tam parlamenter sistemin kurulması

B) Veraset sisteminin tamamen kaldırılması

C) Hükümdarlığın ilahi kaynaklı görülmesi

D) Merkezi otoritenin eyaletlere devredilmesi

E) Din adamlarının hükümdarı seçmesi

2. İslamiyet öncesi Türklerde kurultayın varlığı öncelikle hangi yönetim özelliğine kanıt gösterilebilir?

A) Teokratik mutlakiyet

B) Danışmaya dayalı yönetim geleneği

C) Sınıfsız toplum yapısı

D) Yerleşik şehir ekonomisi

E) Tek hukuk sisteminin uygulanması

Bir hükümdarın esir düşmesiyle birlikte ülke merkezinde otorite sarsılmış, boylar arasında bağlılık ilişkileri zayıflamış ve dış baskılar karşısında siyasal birlik korunamamıştır. Bu durum, devletin yalnız askerî güçle değil, iç dayanışmayla da ayakta durduğunu göstermiştir.

3. Bu olayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Merkezî otoritenin zayıfladığı anlaşılır.

B) Boylar arasındaki bağlılığın zarar gördüğü çıkarılır.

C) Siyasal birliğin korunmasında sorun yaşandığı anlaşılır.

D) Esir alınan hükümdarın İl Kağan olduğu kesin olarak söylenir.

E) Dış baskıların etkisinin arttığı sonucuna ulaşılır.

Bir destan anlatısında kağanın çevresindeki beyler, önemli kararların tek kişinin buyruğuyla değil, ortak görüşle alınmasını ister. Aynı anlatıda, topluluğun düzenini sağlayan kuralların yazılı bir kanun kitabından değil, kuşaktan kuşağa aktarılan yerleşmiş teamüllerden oluştuğu vurgulanır.

4. I. Ortak karar alma geleneği vardır. II. Yazılı hukuk anlayışı gelişmiştir. III. Devlet düzeni töreye dayanmaktadır. Yukarıdakilerden hangileri bu anlatıyla uyumludur?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve III

E) II ve III

Bir Çin kaynağında, kağanlığın zayıflamasından sonra bazı Türk boylarının farklı yurtlara yöneldiği, bunlardan bir bölümünün ise yeni kurdukları merkezlerde daha düzenli yerleşimlere geçtiği anlatılır. Bu dönüşüm, bozkır geleneğinin yanında yeni bir toplumsal örgütlenme biçiminin de geliştiğini göstermiştir.

5. I. Bozkır yaşamına bağlılığın tüm topluluklarda aynı ölçüde sürdüğü, II. Farklı toplulukların aynı tarihî süreçte farklı yaşam biçimleri geliştirdiği, III. Yerleşikleşmenin toplumsal örgütlenmeyi etkilediği Yukarıdakilerden hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) II ve III

E) I, II ve III

6. Asya Hun Devleti, Göktürk Kağanlığı ve Uygur Kağanlığı, İslâmiyet öncesi Türk tarihinin en önemli siyasi yapıları arasında sayılmaktadır. Aşağıdaki yargılardan hangisi bu devletlerden biri hakkında söylenemez?

A) Mete Han, Asya Hun Devleti'nin en önemli hükümdarlarından biri olarak kabul edilmektedir.

B) Göktürk Kağanlığı, "Türk" adını devlet adı olarak kullanan ilk Türk devletidir.

C) Uygurlar, yerleşik yaşama geçen ilk Türk topluluklarından biri olarak bilinmektedir.

D) Göktürk Kağanlığı, 552 yılında Bumin Kağan önderliğinde kurulmuş ve hiç bölünmeden varlığını sürdürmüştür.

E) Orhun Yazıtları, Türk tarihi için yazılı ilk kaynaklar arasında yer almaktadır.

Göktürk Kağanlığı, kuruluşundan yıkılışına dek pek çok kritik siyasi dönüm noktası yaşamış; bağımsızlık, bölünme, yabancı hâkimiyet ve yeniden diriliş dönemlerini birbiri ardına geçirmiştir.

7. Göktürk Kağanlığı'nın siyasi tarihine ilişkin aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Bumin Kağan önderliğinde 552 yılında Göktürk Kağanlığı kurulmuştur.

B) Göktürk Kağanlığı, 582 yılında Doğu ve Batı Göktürk Kağanlığı olarak ikiye ayrılmıştır.

C) İl Kağan, 630 yılında Çin tarafından esir alınmış ve Doğu Göktürk Kağanlığı Çin hâkimiyetine girmiştir.

D) İlteriş Kağan ve Tonyukuk, 692 yılında Çin hegemonyasına karşı ayaklanarak II. Göktürk Kağanlığı'nı yeniden kurmuştur.

E) Göktürkler, "Türk" adını devlet adı olarak kullanan ilk Türk topluluğu kabul edilmektedir.

8. 552 yılında siyasal bağımsızlığını kazanmış, Bumin Kağan'ın önderliğinde kurulmuş ve "Türk" adını devlet adı olarak kullanan ilk Türk devleti olan siyasi teşekkül aşağıdakilerden hangisidir?

A) Asya Hun Devleti

B) Göktürkler

C) Uygurlar

D) Avarlar

E) Hazarlar

Bir tarih öğretmeni, İslamiyet Öncesi Türk Tarihi dersinde Uygurların yerleşik yaşama geçen ilk Türk topluluklarından biri olduğunu, Orhun Yazıtları'nın ise Türk tarihi için yazılı ilk kaynaklar arasında yer aldığını vurgulamıştır.

9. Buna göre İslamiyet öncesi Türk topluluklarında kültürel ve toplumsal gelişmeye ilişkin aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Türkler yalnızca sözlü kültür ürünleri bırakmıştır.

B) Yerleşik yaşam ile yazılı kültür unsurları Türk tarihinde görülebilmiştir.

C) Bütün Türk toplulukları aynı dönemde yerleşik yaşama geçmiştir.

D) Orhun Yazıtları yalnız Uygurlara ait bir hukuk metnidir.

E) Yazılı kaynakların ortaya çıkması, Türklerde devlet teşkilatının bulunmadığını gösterir.

10. 552'de siyasal bağımsızlığını kazanmış, 582'de doğu ve batı olarak ikiye ayrılmış Türk devleti aşağıdakilerden hangisidir?

A) Asya Hun Devleti

B) Avrupa Hun Devleti

C) Uygurlar

D) Göktürkler

E) Avarlar

Cevap Anahtarı

1. C	2. B	3. D	4. D	5. D
6. D	7. D	8. B	9. B	10. D

Çözümler

1. Kut anlayışı hükümdarlık yetkisinin Tanrı tarafından verildiği kabulüne dayanır.

2. Kurultay, devlet işlerinin görüşüldüğü danışma meclisi niteliğindedir.

3. Anlatı, otorite sarsılması ve siyasal birliğin bozulması sonucunu açıkça destekler; A, B, C ve E bu yüzden çıkarılabilir. Ancak metin, esir düşen hükümdarın kimliğini adlandırmaz; bu nedenle onun İl Kağan olduğu kesin olarak söylenemez. İl Kağan bilgisi başka kaynakta yer alsa da bu pasajdan doğrudan çıkarılmaz.

4. Ortak görüşle karar alınması gerektiği söylendiği için I doğrudur. Kuralların yazılı kanun kitabından oluşmadığı belirtildiğinden II yanlıştır. Düzenin yerleşmiş teamüllere dayanması, töreyi işaret eder; bu yüzden III de doğrudur. II ve III birlikte doğru olamaz; çünkü metin yazılı hukuk anlayışını açıkça reddetmektedir.

5. Kaynak, bazı boyların yeni merkezlerde yerleşik düzene geçtiğini ve bunun yeni bir toplumsal örgütlenme biçimi oluşturduğunu anlatır. Bu nedenle II ve III’e ulaşılabilir. I ise metnin tam tersidir; çünkü toplulukların yaşam biçimleri aynı kalmamış, farklı yönlerde gelişmiştir. Bu yüzden doğru seçenek II ve III’tür.

6. Kaynaklara göre Göktürkler 582 yılında doğu ve batı olarak ikiye ayrılmıştır. Dolayısıyla 'hiç bölünmeden varlığını sürdürmüştür' ifadesi açıkça yanlıştır; D şıkkı söylenemez. Diğer şıklar kaynaklarca desteklenen doğru yargılardır: Mete Han Asya Hun Devleti'nin önemli hükümdarıdır; Göktürkler 'Türk' adını kullanan ilk devlettir; Uygurlar yerleşik yaşama geçen ilk topluluklar arasındadır; Orhun Yazıtları ilk yazılı Türk kaynakları arasındadır. En güçlü çeldirici B şıkkıdır; Göktürkler hakkında doğru bir bilgi içermesi, 'hiç bölünmeden' ibaresinin gözden kaçmasına yol açabilir.

7. Kaynaklara göre İlteriş Kağan ve Tonyukuk, Çin hegemonyasına karşı ayaklanmayı 682 yılında gerçekleştirmiştir. D şıkkında bu tarih '692' olarak verilmektedir; bu, bir birim (10 yıl) tarih kaymasından kaynaklanan ince bir yanlışlıktır. Diğer şıklar kaynaklardaki olgularla tam örtüşmektedir: A şıkkı (#824 ve #1007/#829), Bumin Kağan önderliğinde 552'de kuruluşu doğrular; B şıkkı, 582'deki bölünmeyi doğrular; C şıkkı, İl Kağan'ın 630'da esir alındığını doğrular; E şıkkı, Göktürklerin 'Türk' adını devlet adı olarak kullanan ilk topluluk olduğunu doğrular. En güçlü çeldirici C şıkkıdır; hem tarih (630) hem kişi adı (İl Kağan) doğru olduğundan bazı adaylar D'yi atlaması için cazip görünmektedir, ancak D'deki 682 yerine 692 yazılması kesin bir yanlıştır.

8. 552 yılı, Bumin Kağan ve "Türk" adını devlet adı yapma özellikleri birlikte yalnız Göktürklere aittir. En güçlü çeldirici Asya Hun Devleti'dir; önemli bir erken Türk devleti olsa da kaynaklara göre bu adlandırma ve 552 bilgisi onunla ilgili değildir.

9. Uygurların yerleşik yaşama geçmesi toplumsal dönüşümü, Orhun Yazıtları'nın varlığı ise yazılı kültür unsurlarını gösterir. Bu iki bilgi birlikte Türk tarihinde hem yerleşik yaşamın hem yazılı kaynakların görülebildiğine ulaştırır. En güçlü çeldirici A seçeneğidir; çünkü Türklerde sözlü kültür önemli olsa da Orhun Yazıtları'nın varlığı yalnız sözlü kültürle sınırlı olunmadığını kanıtlar.

10. Doğru cevap D'dir. 552 yılı bağımsızlığın kazanıldığı, 582 yılı ise doğu ve batı olarak ayrılmanın gerçekleştiği tarih olarak kaynaklarda aynı devlete bağlanmıştır; bu devlet Göktürklerdir. Güçlü çeldirici olan Uygurlar gerçek bir Türk topluluğudur ancak kaynakta onların ayırt edici yönü yerleşik yaşama geçen ilk topluluklardan biri olmalarıdır.